ج) دخالت عرض سماوی قمر در رؤیت پذیری؛ تطبیق آن با نقشه رؤیت پذیری جمادی الاولی ۱۴۴۶

(25:25)

خب این گام دوم بود؛ اینجا چه شد؟ در گام اول، اشتراک افق شرط بود. چرا؟ چون افق سبب می‌شد که در یک جا هلال از تحت‌الشعاع بیرون نیامده باشد و نبینند، اما دیگری از تحت‌الشعاع بیرون آمده بود. گام دومی که سبب تغییر فتوای ایشان شد، چه بود؟ این فرض که ولو هلال از تحت‌الشعاع بیرون آمده اما عرض جغرافیایی بلد نمی‌گذارد که آن را ببینند. جغرافیا برای زمین است؛ «Geography»؛ گرافی زمین. «Geo» لغت یونانی است؛ حتی الفهرست ابن ندیم هم دارد. این جور یادم هست که ابن ندیم در الفهرست داشت که «جیومتریا». یعنی اندازه یک هندسه را، ما می‌گوییم هندسهٔ الارض، اندازه‌گیری زمین. آنها می‌گفتند جیومتری؛ یعنی اندازه‌گیری زمین. جیو در لغت یونانی به‌معنای زمین است. من احتمال می‌دهم «جا» و «جیو» دراشتقاقات خیلی نزدیک هم هستند؛ با اندک چیزهای جالب. حتی یونانی‌ها جا هم می‌گویند. «جا» و «جیو» به‌معنای زمین است؛ گستر، خاک، بر و بحر، ارض. هر کدام از اینها عنایاتی دارد.

حال ببینید عرض جغرافیا؛ وقتی می‌گوییم جغرافیا یعنی با زمینی کار داریم که روی کره زمین چسبیده و برای خودش عرض و طول دارد. این عرض نمی‌گذارد که هلال پایینی را ببینیم. پس در تبدیل فتوای ایشان، آن چه که باید مد نظر قرار بدهیم و دخالت می‌کند، عرض جغرافیایی است.

خب هلال دیشب که وقتاتان را گرفتم به این صورت است؛ با این توضیحاتی که دادم هلال دیشب اصالً ربطی به این ندارد که در قم ببینیم و بعداً در لندن غروب کند، که عرض لندن زیاد است. یک رؤیت هایی داریم که مربوط به عرض جغرافیایی زمین نیست. بلکه به عرض سماوی قمر مربوط است. اصالً ربطی به عرض جغرافیایی بلاد ندارد. عرض سماوی قمر وقتی در یک چیز دخالت می‌کند، تفاوت می‌کند با این‌که عرض جغرافیایی خود بلد برای آن چیزی را تعیین کند.

شاگرد: مراداتان از عرض سماوی چیست؟

استاد: خب توضیحات این جلسه؛ حال برگردیم به آن چه که گفتم. دیشب هلال به چه صورت بوده؟ غروب جمعه ساعت چهار و بیست دقیقه مقارنه بوده. غروب شنبه (پری روز) یک شبانه‌روز از مقارنه گذشته بود. بیست و پنج ساعت گذشته بود. ولی در تمام ایران و عربستان حتی با تلسکوپ ندیده بودند. بیست و پنج ساعت عمر هلال را ندیده بودند! خب دیشب دیده‌اند؛ امروز هم روز اول ماه می‌شود. دیشبی که دیدند، عمر هلال چقدر بوده؟ عمر هلال بیشتر از دو شبانه‌روز بوده؛

حدوداً چهل و نه ساعت عمر هلال بوده که دیده شده. چرا به این صورت است؟ حالا نقشه را ببینید. نقشه در همه جا هست. در کانال‌ها، در سایت‌ها. فوری سهمی ای که برایم عرض کرده‌ام جلوی چشمتان می‌آید. اینکه عرض کردم جلسه دویست و شصت و پنج را به‌خاطر داشته باشید، برای این است که بعداً اگر از این شکل سهمی سر در نیاوردی و این مطالبی که بحث کردیم را نتوانستید به‌راحتی روی آن پیاده کنید، مباحثه ما به آن مقصودی که داشتیم نرسیده است. الآن هم اگر می‌بینید ذهن شریفتان کند است، حتماً وقت بگذارید تا این شکل سهمی را روی معیار ایلوپ بررسی کنید. آقای احمد عوده دقائقی که منظور ما است را نمی‌آورد؛ پارامترها را کمتر گرفته است. در کانال‌های ایتا که نوعاً گزارش هلال می‌دهند، نوعاً هم از ایلوپ می‌آورند که خوب هم هست.

در صفحه‌ای که می‌بینید پنج چیز هست اما چهارتا از آن‌ها نمود دارد. شما حتماً باید در عکس این سهمی این پنج چیز را در نظر بگیرید. دو تا نمودش روشن است؛ یکی خط‌های عمودی است که نصف النهار بالا است. مبیّن طول بلد است؛ خط‌های عمودی در این عکس مبین طول بلد هستند و نصف النهار هستند. یکی هم خط‌های عرضی هستند؛ این‌ها برای عرض بلد هستند تا دون درجه می‌روند؛ عرض شمالی و عرض جنوبی. این دو روشن هستند؛ دو پارامتری هستند که طول و عرض جغرافیای را تعیین می‌کند. یعنی روی سطح زمین برای بلد دارد کار را تعیین می‌کند.

دو تا چیز دیگری را گذاشته که آن‌ها هم خیلی خوب است. اولی سن هلال است که با رنگ نشان می‌دهد. از یک ساعت تا پنج ساعت. ظاهراً زیر پانزده ساعت را نیاورده است. از پانزده ساعت تا بیست ساعت مثلاً زرد است. از بیست ساعت تا بیست و پنج ساعت مثلاً نارنجی است. از بیست و پنج ساعت تا سی ساعت همینطور جلو می‌رود و تا چهل ساعت را آورده است.

شاگرد: ساعت‌ها را کجا نوشته؟

استاد: همان پایین دست راست.

شاگرد۲: از شروع مقارنه می‌گیرند؟

استاد: از شروع مقارنه می‌گیرد تا جایی که زرد شروع می‌شود. زرد بعد از پانزده ساعت است. وقتی منزل تشریف بردید حتماً این‌ها را نگاه کنید. بسیار مهم است. تا این تصویر در ذهنتان باز نشود، مقصودی که از این بحث‌ها می‌خواستیم نتیجه ندارد.

بنابراین با رنگ سن هلال را که از مقارنه گذشته نشان می‌دهند. اگر می‌بینید در محدوده زرد هستید، بدانید که بین پانزده تا بیست ساعت از عمر هلال گذشت است. اگر طرف راست زرد هستید، پانزده ساعت گذشته. اگر طرف چپ زرد هستید، بیست ساعت گذشته است. اگر طرف راست رنگ صورتی هستید، شروع بیست ساعت است. اگر طرف چپش است بیست و پنج ساعت گذشته است. رنگ‌ها دارد ساعت و سن هلال را از مقارنه نشان می‌دهد. اینکه رنگ را به کار برده خیلی خوب است؛ آدم فوری می‌فهمد که هر جایی سن هلال چقدر است. از مقارنه چقدر گذشته است.

چهارمی آن، سهمی است که بسیار مهم است. اصلاً این را برای همین آورده است. سهمی برای چیست؟ برای شرائط رؤیت پذیری هلال است. سهمی‌ای با چهار لایه است. لایه رویی فقط با تلسکوپ می‌توان دید. لایه بعدی با تلسکوپ حتماً باید آن را پیدا کنید ولی محال نیست که با چشم هم آن را ببینید؛ حدید البصر که باشید بعد از اینکه با تلسکوپ پیدا کردید می‌توانید در لایه دوم آن را ببینید. لایه سوم، این است که اگر شرائط خوب باشد آن را می‌بینید. لایه چهارم دیگر همه به‌وضوح آن را می‌بینند؛ همین که چشم در افق می‌افتد آن را می‌بینید؛ شب اول ماه هم هست. این آن جور وقتی است؛ یعنی هلال در لایه چهارم است. پس لایه‌های سهمی هم پارامترهایی در این عکس است که باید به‌عنوان چهارمین امر در نظر بگیرید. سهمی‌ای است که لایه لایه است؛ وسطش پر رنگ است؛ آن جا به‌راحتی می‌بینند. لایه بعدی اگر

شرائط خوب باشد می‌بینند. لایه بعدی با تلسکوپ باید آن را پیدا کنید و بعد آن را ببینید. آخرین لایه که روی سر سه‌می است فقط با تلسکوپ دیده می‌شود.

حال ما یک چیز پنجمی داریم که به بحث ما مربوط می‌شود. بیشتر به گام سوم مربوط می‌شود؛ امر پنجم چیزی است که از رنگ‌ها حاصل شده؛ در این شکل، ساعت‌ها سن هلال را رنگ‌آمیزی کرده؛ یعنی گفته وقت غروب بلد سن هلال چقدر است. نه فقط سن هلال، بلکه در وقت غروب. پس تلفیقی است از سن هلال با غروب بلد. حاصل شدِ این دو، مطلب خیلی نافعی شده؛ خط غروب. خط غروب یعنی یک خطی که نه ربطی به نصف‌النهار و طول جغرافیایی دارد و نه ربطی به عرض جغرافیایی دارد؛ بلکه ربط به این دارد که چه زمانی است؛ زمستان است؟ تابستان است؟ کدام یک از فصول است؟ میل خورشید... . این همه ربطی به بالا ندارد؛ به کل نیم کره شمالی و جنوبی ربط دارد. نیم کره شمالی و جنوبی جغرافیایی نیست که بگویید طول و عرض جغرافیایی. طول و عرض قمر دخالت دارد. قمر اگر در عرض جنوبی است، یعنی زیر استوا است، هر چه رؤیت هلال هست در نیم کره راحت است اما در نیم کره شمالی آن را نمی‌بینند. اگر عرض شمالی است، برعکس است؛ آنها خوب نمی‌بینند و اینها می‌بینند. بنابراین در هلال دیشب چرا مجبور بودیم دو شبانه‌روز صبر کنیم تا به‌وضوح دیشب آن را ببینیم؟ چرا شب یک شنبه حتی با تلسکوپ ندیدیم؟ تمام نیم کره شمالی ندیدند. چرا؟ چون عرض قمر جنوبی بود. عرض جغرافیایی نیست؛ عرض قمر در اینجا برای کل، جنوبی است. احتمال می‌دهم صاحب هیوایت وقتی رفتند فتوای حاج آقای سیستانی را عوض کنند، در رفت‌وبرگشت و جواب، یک دفعه در کتابشان «استدراک» نوشتند. یعنی فتوای من عوض شد. چندبار عرض کردم؛ چه گفتند که فتوایشان عوض شد؟ گفتند وقتی در مراسلات با حاج آقای سیستانی رفت‌وبرگشت کردیم و تدقیق کردیم، به‌شدت در هیوایت مدافع قول مشهور بودم که اشتراک افق شرط است، اما در رفت‌وبرگشت‌ها برایم واضح شد که اشتراک افق شرط نیست. این خیلی جالب است. یک کسی که محکم مدافع این بوده، برگردد. چرا؟ چون رفتند نگاه کردند.

ماه دیشب همین کار را با شما می‌کند، اگر تأمل کنید. برای این مطرح کردم. اگر نقشه را خوب دقت کنید وخصوصیات را ببینید، مجموع مطالب را در نظر بگیرید، بعد می‌بینید آیا باز هم باید اشتراک افق را بگویید؟! من شروعش را عرض می‌کنم تاملش با خودتان. لذا گفتم این جلسه مهم است.

بازبینی #1
ایجاد شده 2 فوریه 2026 15:55:15 توسط ... .
به روزرسانی شده 2 فوریه 2026 15:58:45 توسط ... .